

Тетяна Назаренко *– доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувачка відділом навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна.*
Коло наукових інтересів: *методика навчання географії та економіки в школі, методика вивчення географії на профільному рівні, методи та форми навчання географії, розвиток фахової компетентності в учителів географії, інноваційні технології навчання географії в закладах загальної середньої та вищої педагогічної освіти, підручникотворення.*

geohim@ukr.net

https://orcid.org/0000-0001-7354-5245

УДК 37.02
https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-3-189-198

МАЙСТЕР-КЛАС ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ

Анотація. Зміст цієї статті порушує проблему формування фахової майстерності вчителя географії через зазначений у назві метод на прикладі проведення випробувань «майстер-клас» на всеукраїнському конкурсі «Учитель року – 2024» в номінації «Географія».

Протягом декілька років авторка статті була членом журі та автором випробувань для всеукраїнських конкурсів «Учитель року» в номінації «Географія» і мала можливість аналізувати рівень фахової майстерності вчителів. Такий метод, як майстер-клас, активно впроваджується в освітню систему, він не є новим та застосовується в системі освіти різних країн. Сьогодні творчі вчителі рекламують свій досвід, застосовуючи при цьому новітні методи і технології для підвищення освітнього процесу з географії в закладах загальної середньої освіти. Авторка статті розкриває зміст поняття «майстер-клас» і пояснює, яким чином його можна застосовувати в освітньому процесі з географії, адже майстер-клас проводиться визнаним фахівцем освітньої галузі для вчителів-початківців або осіб, які мають достатній рівень професіоналізму в цій сфері діяльності.

Позитивним наслідком майстер-класу вважається результат, який відбивається в оволодінні новими творчими способами вирішення певної педагогічної проблеми. Це технологічно складний процес, саме тому існують певні вимоги до організації та проведення майстер-класів. Оскільки майстерність є вагомою складовою діяльності вчителя, а майстер відрізняється від вчителя тим, що висловлює власну думку як рівноправний учасник, то й процес організації такого методу, як майстер-клас, має будуватися на педагогіці партнерства. Таким чином авторка робить висновок, що майстер-клас – це метод, за яким учитель створює сприятливе середовище для розвитку пізнавальних інтересів, творчості, дослідницької діяльності учнів, критичного мислення та отримання географічних знань, мотивує здобувачів освіти.

Оскільки майстерність є вагомою складовою діяльності вчителя, то для проведення ефективного майстер-класу вчителю-географу необхідно використати технологію випереджального досвіду, системного реагування, рефлексії на науково-методичних засадах. Саме таке використання досвіду надаватиме вчителю не тільки розвиток педагогічної діяльності, а й реальну перспективу для демонстрації власних методичних наробок.

Ключові слова: методика навчання географії; фахова компетентність вчителя; майстер-клас; майстерка; конкурс «Учитель року».

Постановка проблеми. Реформування української системи освіти вимагає введення сучасних підходів до навчання її здобувачів. Розбудова НУШ потребує оновлення з огляду на нові виклики часу щодо змісту, форм, методів, технологій та засобів навчання, адже у Концепції Нової української школи зазначено, що освітній процес має відбуватися на засадах педагогіки партнерства (Концепція НУШ, 2016).

Саме педагогіку партнерства демонструє така форма з обміну педагогічним досвідом, як майстер-клас. Існує декілька схожих понять: майстерка, майстерня, педмайстерня тощо. Майстер-клас від англійської – masterclass, де – master – вправний спеціаліст, class – курс навчання, напрямок (Мельничук, 1985). Це поняття набуло широкого значення: так тепер іменуються будь-який семінар чи тренінг, який проводить досвідчена в своїй справі людина в будь-який галузі знань, тобто під час такого заходу відбувається передача фахового досвіду. Саме тому останнім часом є популярний метод майстер-класу.

У педагогіці майстер-клас є методом навчання або конкретним заняттям із вдосконалення педагогічної практичної майстерності, що проводиться визнаним фахівцем освітньої діяльності для осіб, які, зазвичай, вже досягли достатнього рівня професіоналізму в цій сфері діяльності або для вчителів-початківців.

Найчастіше в педагогічному співтоваристві під майстер-класом розуміють захід, презентацію досягнень учителя, які він може передати іншим, рідше це просто відкритий урок.

Позитивним результатом майстер-класу можна вважати результат, що виражається в оволодінні учасниками новими творчими способами вирішення педагогічної проблеми, у формуванні мотивації до самонавчання, самовдосконалення, саморозвитку. Це досить технологічно складний процес, саме тому існують певні вимоги до організації та проведення майстер-класів.

Аналіз останніх досліджень. Майстер-клас – це виняткова форма поширення педагогічного досвіду, що репрезентує розроблений автентичний метод або авторську методику, яка має певну структуру.

Зауважимо, що поняття «майстер-клас», «майстерка», «педагогічна майстерня» немає в українських педагогічних словниках та «Енциклопедії освіти», хоча форма проведення узвичаїлася серед учителів, і часто ці поняття ототожнюються ними, як і такими, що мають іншомовне походження – освітній воркшоп, навчальний хаб, педагогічний стартап тощо, хоча вони суттєво відрізняються.

Нині існує чимало розробок щодо організації та проведення різноманітних майстер-класів. Науковці Н. Гріцай, М. Дьяченко-Богун, Л. Калініна, К. Нор, В. Папіжук, Н. Прокопчук, Л. Соболь, А. Фасоля, О. Ходацька, В. Чуркіна та інші в своїх дослідженнях окреслюють історію створення таких форм і методів, апелюючи до іноземного, в основному французького, досвіду створення педагогічних майстерень («Французька група нової школи» (GFEN). Українських наукових робіт, які б порушували питання організації та проведення майстер-класу серед учителів-географів занадто мало і вони в основному мають аматорський характер. Знаходимо тільки серед іноземних, в основному англо- та іспаномовних науковців, таких як: Дж. Морган, Р. Ферт (Morgan, Firth, 2010) – досліджував вплив змісту майстер-класу на формування професійної компетентності вчителя географії; Батт Грєм (Graham, 2015) – пропонує серію майстер-класів на різні теми для вчителів географії; Пол Хант – переконує, що «майстер-клас з географічної освіти – це важливий крок уперед у тому, щоб практика та дослідження були гранями одного процесу, а не ізольованими полюсами. Майстер-клас має важливе значення не лише для географії, оскільки відкриває ширші дискусії щодо взаємозв'язку між практикою та дослідженням, які актуальні для всіх, хто працює в освіті; як це часто буває, саме географи відкрили новий і важливий напрямок в освіті» (Hunt, 2016).

З цієї точки зору майстер-клас відрізняється від інших форм трансляції досвіду тим, що в процесі його проведення йде безпосереднє обговорення запропонованого методичного продукту і пошук творчого вирішення педагогічної проблеми як від учасників майстер-класу, так і від майстра (під майстром маємо на увазі вчителя, який і проводить майстер-клас). Не дарма, саме цей метод був обраний для всеукраїнського конкурсу «Учитель року» в номінації «Географія» для

оцінки членами журі педагогічної майстерності конкурсантів, які брали участь у цьогорічному випробуванні.

Мета статті: з'ясувати основні ідеї методу майстер-класу, розкрити його сутність на прикладі випробувань Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2024» в номінації «Географія» та визначити можливості його використання в шкільній географічній освіті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Майстер-клас – це метод навчання і реальне заняття з вдосконалення прикладної майстерності, що здійснюється майстром у формі конкретної діяльності для колег, які вже досягли певного рівня професіоналізму чи збираються це зробити. При цьому високий клас майстерності вчителя має вбачати інновації, усвідомленість, системну вправність, вивіреність до рівня технологічно консеквентного алгоритму педагогічних дій, які призводять до певного освітнього результату. Фахова майстерність є продуктом довгострокової прикладної діяльності вчителя географії.

Географія – це навчальний предмет, який надає знання, що з'ясовують просторові особливості та характеристики земної поверхні на засадах балансування природи та населення (Шоробура, 2007). Сучасна географічна освіта має викликати в учнів пізнавальність та захоплення світом, його людьми, і ці почуття залишаються з ними на все життя. Географічні компетентності забезпечують формування в учнів просторової уяви, пояснюють, як формуються природні та суспільні об'єкти, явища і процеси на Землі в різних масштабах, як вони взаємопов'язані та як змінюються з часом (Модельна навчальна програма «Географія» 6–9 кл. Запотоцький та ін., 2021). Усі ці вимоги потребують фахової готовності вчителя до освітнього процесу з географії в закладі загальної середньої освіти.

При формуванні фахової компетентності вчителя географії вагоме місце посідає методична складова. Сучасні тенденції розвитку шкільної географії, введення до освітнього процесу інноваційних педагогічних технологій, розвиток актуальних засобів навчання заподіяли необхідності модернізації у методичної підготовці майбутніх учителів географії. У сучасних наукових дослідженнях методичну підготовку розглядають як системо утворюючий компонент професійної підготовки майбутнього фахівця-вчителя. Тому на сьогодні актуальним є перегляд традиційної методичної підготовки майбутніх учителів географії, наповнення її новим змістом, інноваційними формами, методами і засобами навчання (Назаренко, 2021).

Методична підготовка є наскрізною упродовж усього навчання в педагогічному університеті. За методичним змістом вона інтегрована в галузі методів викладання географії, педагогічних й психологічних наук, а також практичного досвіду (Ярошенко, 2004). Безперервність методичної підготовки вчителя географії забезпечує постійне відображення наслідків власної поведінки та жаги до професійного та особистісного зростання. До змісту методичної підготовки вчителя належать такі складові: пізнавальні (предметні та методичні знання); діяльнісно-операційні (навички та майстерність); особистісні (власні професійні особливості).

Отже, бачимо, що майстерність є вагомою складовою діяльності вчителя. Майстер відрізняється від вчителя тим, що висловлює свою думку як рівноправний учасник, не нав'язуючи її іншим; організовує діалогову взаємодію та співпрацю; не виправляє помилки сам, а створює умови, щоб учні самі їх знайшли; розвиває в учнів розуміння один одного, прийняття іншої особистості з її поглядами та діями, толерантність та поблажливість до недоліків і помилок інших; консультує, допомагає, спрямовує, але не втручається (Грицай, 2023).

Для вдалого майстер-класу вчителю-географу варто застосувати технологію випереджального досвіду, системного реагування, рефлексії на науково-методичних засадах. Саме таке використання досвіду наддасть учителю не тільки ефективності у педагогічній діяльності, а й реальну перспективу продемонструвати власні здобутки атестаційній комісії, методичному об'єднанню, адміністрації, колегам, нарешті, на конкурсі «Учитель року».

Саме тому майстер-клас є винятковою проформою представлення фахового професіоналізму вчителя. В. Сухомлинський казав: «стає майстром педагогічної праці швидше той, хто відчув у собі дослідника» (Сухомлинський, 1963, с. 86–87).

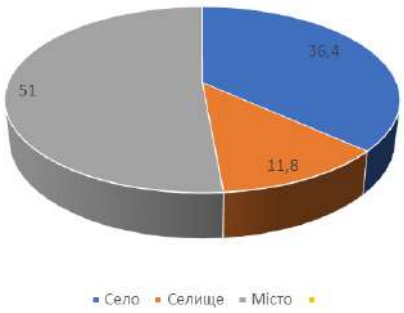
Сьогодні форму майстер-класу вбачають як найбільш пріоритетну і перспективну для безперервного розвитку фахової компетентності вчителя (Мотрунич, 2005). Кожному досвідченому вчителю є що представити із власного педагогічного досвіду. Власний досвід демонстрували у випробуванні «Майстерка» конкурсанти та конкурсантки всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2024» у номінації «Географія».

Усеукраїнський конкурс «Учитель року» є конкурсом професійної майстерності вчителів, який проводиться на державному рівні на виконання Указу Президента України від 29 червня 1995 року № 489 «Про всеукраїнський конкурс «Учитель року» з метою підвищення престижності професії вчителя в суспільстві (Про всеукраїнський конкурс «Учитель року, 1995).

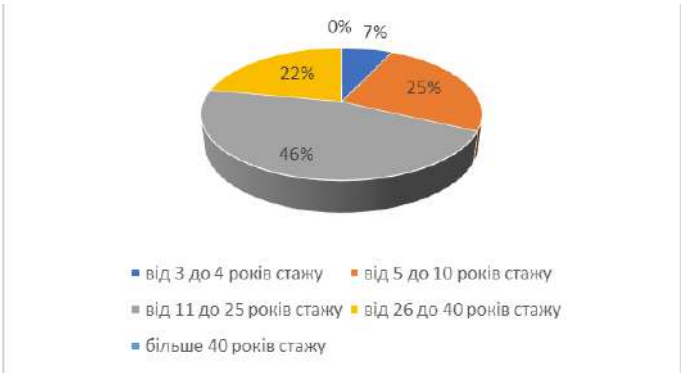
«Майстерка» або майстер-клас мало за мету оцінити методичну (фахову) майстерність конкурсантів, уміння ними використовувати сучасні підходи в компетентнісному полі Нової української школи у вигляді застосування методичних прийомів, технологій, методів та форм, які б формували ключові та предметні компетентності, саме для цього були залучені здобувачі закладу вищої освіти. Перевірити у конкурсантів, наскільки вони вільно володіють інформацією про зміст освітньої програми, ескортують взаємозв'язки між методами, формами, способами, засобами та прийомами роботи при викладанні конкретної теми, пояснюють їх доцільність. Демонструють процес формування ключових (що записані в концепції Нової української школи) та предметних (географічних) компетентностей, враховують вікові особливості учнів. Застосовують змістові складові освітньої програми, а саме: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компоненти та презентують власну методику викладання певної теми.

Участь у відбірковому турі взяли 25 учасників з усіх областей України та міста Києва.

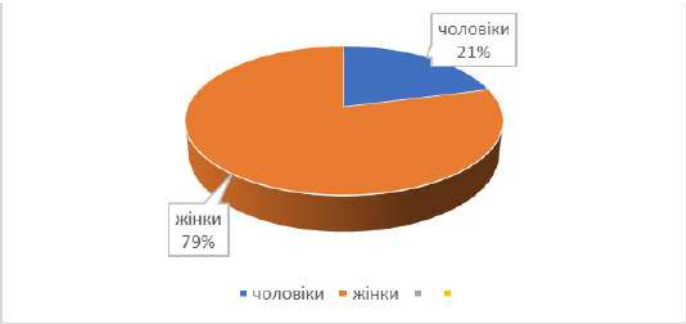
Територіальне розміщення закладів освіти, де працюють учасники конкурсу «Учитель року – 2024» в номінації «Географія», %

Педагогічний стаж учителів-учасників конкурсу «Учитель року – 2024» в номінації «Географія»

Ґендерний склад учителів-учасників конкурсу «Учитель року – 2024» в номінації «Географія»

Для визначення фахової майстерності при проведенні випробування «Майстер-клас» була складена критеріальна таблиця оцінювання учасників конкурсу з детальною шкалою оцінювання в балах за кожний структурний компонент.

Таблиця 1.

№ з/п	Критерії оцінювання	Бали
1	Володіння фаховими знаннями з географії та суміжних наук (знання й розуміння понять, причинно-наслідкових зв'язків, просторових закономірностей тощо)	**0-6** 0 – відсутність 2 – низький рівень 4 – середній рівень 6 – високий рівень
2	Відповідність продемонстрованих методичних продуктів (методи, технології, ідеї, прийоми роботи), способів передачі навчальної інформації меті, змісту навчання та віковим особливостям учнів	**0-4** 0 – відсутність 1 – низький рівень 2 – середній рівень 3 – достатній рівень 4 – високий рівень
3	Доцільність та ефективність представлених методичних продуктів, способів передачі навчальної інформації	**0-3** 0 – відсутність 1 – середній рівень 2 – достатній рівень 3 – високий рівень
4	Оригінальність та новизна представлених методичних продуктів	**0-4** 0 – відсутність 1 – низький рівень 2 – середній рівень 3–достатній рівень 4 – високий рівень
5	Майстерність та ефективність використання обраних методичних продуктів	**0-4** 0 – відсутність 1 – низький рівень 2 – середній рівень 3 – достатній рівень 4 – високий рівень

6	Спрямованість представлених методичних продуктів на формування в учнів географічних компетентностей	**0-3** 0 – відсутність 1 – середній рівень 2 – достатній рівень 3 – високий рівень
7	Логічність структури майстерки (мотивація – засвоєння нових знань – рефлексія)	**0-3** 0 – відсутність 1 – середній рівень 2 – достатній рівень 3 – високий рівень
8	Методична продуктивність моделі майстерки (можливість набуття учасниками нового методичного досвіду)	**0-4** 0 – відсутність 1 – низький рівень 2 – середній рівень 3 – достатній рівень 4 – високий рівень
9	Партнерська взаємодія з аудиторією	**0-4** 0 – відсутність 1 – низький рівень 2 – середній рівень 3 – достатній рівень 4 – високий рівень
10	Використання мультимедійних інструментів та онлайнових сервісів (моделювання цифрового навчального середовища) та їхня доцільність	**0-3** 0 – відсутність 1 – середній рівень 2 – достатній рівень 3 – високий рівень
11	Академічна доброчесність (дотримання авторських прав, зазначення авторів запозичених ідей, технологій, ресурсів)	**0-1** 0 – не дотримано 1 – дотримано
12	Дотримання часового регламенту, раціональність використання часу	**0-1** 0 – не дотримано 1 – дотримано

Максимальна кількість балів становила – 40.

Перед конкурсантами постало завдання: продумати презентацію з теми, за якою потрібно створити фрагмент; з'ясувати компетентність, яку необхідно сформувати в учнів; розглянути зміст матеріалу, що використовується за цією темою; вибрати із змісту той матеріалу, який найбільш сприятиме формуванню предметної компетентності; визначити раціональну форму для формування цієї компетентності; підібрати доцільні методи, прийоми, засоби, що сприятимуть формуванню компетентності та реалізації наскрізних ліній; поєднати зміст, форми та методи для досягнення мети у формуванні компетентності; створити мультимедійну презентацію; представити фрагмент уроку.

Учасники конкурсного випробування мали продемонструвати власну фахову майстерність, утілення інноваційних форм та методів, реалізацію сучасних підходів до навчання, наскрізні змістові лінії та формування ключових та предметних компетентностей. На жаль, більшість конкурсантів мали хибне уявлення про зміст «Майстер-класу» і не продемонстрували те, що

очікувало від них журі. Бажання показати не стільки свої вміння, скільки діапазон залученого методичного та технічного інструментарію призвели до того, що більшість виступів на конкурсному випробовуванні мали просто вигляд реклами можливостей, а не демонстрації майстерності використання методики та інструментів.

Не всі учасники конкурсу змогли обґрунтувати методичну доцільність використання представлених технологій, використовували не зовсім доцільні у цій темі методи та прийоми. Не всі конкурсанти зазначали запозичені ідеї, ресурси, технології та власні напрацювання, які використовувались під час майстерки.

Аналізуючи виконання цього випробування звернемо увагу на те, що у кожного вчителя були свої переваги та слабкі сторони. Жоден із учасників не зміг набрати максимальний бал.

Цей лінійний графік демонструє, що майже всі конкурсанти і конкурсантки мали високий рівень фахової майстерності і низьких балів не було виявлено. Типовими недоліками були: затягування часу через демонстрацію певних віджетів, які іноді не мали переконливості у застосуванні; плутанина у визначенні наукових понять та розмежування ключових та предметних компетентностей; відсутність картографічного матеріалу, адже будь який урок географії неможливий без географічної карти та методики її використання; виникнення технічних проблем у деяких учасників конкурсу через нестабільний інтернет, відмова програмного забезпечення, що ускладнювало роботу; порушення часу випробування, що відводився на майстер-клас. (Це груба методична помилка: вчитель має слідкувати за часом, який відводиться на певні методичні прийоми і методи). Майже всі учасники майстер-класу нехтували таким видом методичної роботи, як робота з підручником, а це один з засобів навчання; деякі конкурсанти не зрозуміли сутності майстер-класу і намагалися проводити урок, а не пояснювати власний досвід на кшталт: «я роблю це так (саме під час пояснення конкретної теми уроку тощо).

Голова оргкомітету конкурсу, заступник міністра освіти і науки України Андрій Сташків, зазначив: «Учитель року» – це масштабна подія для освітянської спільноти. Цьогорічний конкурс відбувся попри усі виклики: повітряні тривоги, обстріли, відключення електроенергії, відсутність державного фінансування тощо» (Сташків, 2024).

Після закінчення конкурсу виникли ідеї удосконалення організації та змісту випробувань, були висловлені такі пропозиції: передбачити в умовах конкурсу проведення майстерки або майстер-класу конкурсантів відбіркового етапу з членами журі, під час яких надати відповіді на запитання конкурсантів з конкурсних випробувань цього етапу, де б була можливість чітко пояснити, вимоги до випробувань; рекомендувати методистам системи післядипломної педагогічної освіти передбачити проведення практико-орієнтованих тренінгів для вчителів саме з демонстраційними сесіями щодо рекомендацій упровадження авторських освітній розробок; існування та-

кого професійного конкурсу вітається всіма учасниками освітнього процесу, адже це можливість познайомитися з різноманітним педагогічним досвідом та можливість фахово зростати; серед членів журі обов'язковим має бути присутність викладача закладу вищої освіти, який викладає методику навчання географії.

Кожен учитель, який проводив майстер-клас, мав свої унікальні підходи та методи навчання. Деякі з них вражали своєю енергією та позитивним підходом, що зробило уроки надзвичайно географічно пізнавальними.

Отже, узагальнюючі процес особливості при проведенні майстер-класу виділяємо найважливіші: новий підхід до філософії навчання, який ламає усталені стереотипи; метод самостійної роботи в малих групах, який дозволяє провести обмін думками; створення умов для залучення всіх учасників до активної діяльності; постановка проблемного запитання і вирішення його через програвання різних ситуацій; прийоми, що розкривають творчий потенціал як майстра, так і учасників майстер-класу; форми, методи, технології роботи повинні пропонуватися, а не нав'язуватися учасникам; процес пізнання набагато важливіше, ніж отримання інформації; форма взаємодії – співпраця, співтворчість, спільний пошук.

Висновки дослідження. З огляду на сучасні реалії в світі, в тому числі й агресію росії проти України, виникає необхідність у посиленні ролі географії, адже саме вона дає спроможність виробити підґрунтя для розуміння просторового мислення природничих, економічних та соціальних процесів, усвідомити механізми національної ідентифікації та глобалізації. Проте ці освітні й навчальні наслідки ще не набули глобального характеру, вони досягаються здебільшого під керівництвом висококваліфікованого учителя. Методичні можливості шкільної географії знаходяться ще в зоні гіпотетичного потенціалу, але саме це й спонукає проводити практичні навчальні заняття у формі майстерок чи майстер-класів.

Обов'язковими етапами технології майстер-класу є соціалізація, індукція, конструювання, саморегуляція, самореклама та рефлексія.

Майстер-клас – це метод, який сприяє створенню сприятливого середовища для розвитку пізнавальних інтересів, мотивації, творчості, дослідницької діяльності учнів, критичного мислення та отримання географічних знань.

Перспективою нашого подальшого дослідження буде аналіз діяльності учнів під час проведення майстер-класу вчителем географії.

Використані джерела

Грицай, Н. Б., Дяченко-Богун, М. М. (2023). «Французькі майстерні» у природничій освіті України. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Теорія та методика навчання природничих наук, 5,* 7–13 https://www.researchgate.net/publication/375249207_Francuzki_majsterni_u_prirodnicij_osviti_UkrainiFrench_workshops_in_the_science_education_of_Ukraine

Закон України «Про всеукраїнський конкурс «Учитель року»» (1995) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/489/95#

Запотоцький, С.П. та ін. (2022). *«Географія. 6–9 класи» для закладів загальної середньої освіти.* Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 11.04.2022 № 324. https://osvita.ua/doc/files/news/863/86384/Geografiya_6-9_kl_Zapotockij_S_P__ta_in_.pdf

Концепція Нової української школи. (2016). https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf

Мельничук, О.С. (ред.) (1985). *Словник іншомовних слів* (2-е вид. виправлене і доповнене). Київ: Головна редакція УРЕ. https://anglo-ukrainskij-slovar.slovaronline.com/

Мотруніч, Т. В. (2024). *Майстер-клас як одна із форм методичної роботи з учителями.* http://studcon.org/mayster-klas-yak-odna-iz-form-metodychnoyi-roboty-z-uchytelyamy

Назаренко, Т. Г. (2021). *Методична підготовка майбутніх вчителів природничих дисциплін в педагогічних університетах. У Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXVIII Каришинські читання) (с. 19–21).* https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725426

Пресслужба міністерства освіти і науки України. (06 червня 2024). *«Учитель року – 2024»: підбито підсумки всеукраїнського конкурсу*. https://mon.gov.ua/news/uchytel-roku-2024-pidbyto-pidsumky-vseukrainskoho-konkursu.

Сухомлинський, В. (1963). *Шлях до серця дитини.* Київ: Молодь.

Шоробура, І. М. (2007). *Становлення та розвиток шкільної географічної освіти в Україні (XIX − XX століття)*[Дисертація доктора педагогічних наук]. Київ.

Ярошенко, О. Г. (2004). Методична підготовка майбутніх учителів: реальний стан і шляхи до вдосконалення. *Вища освіта України*, *1*, 69–73.

Graham, B. (2015.) Geography Education Masterclass: Transforming Teaching and Learning Editor. *Academician, 224*. https://www.bloomsbury.com/uk/masterclass-in-geography-education-9781472535719/

Hunt, P. (2016). Master class on geography education: transformation of teaching and learning. Teaching Geography, 41(3), 127. https://www.researchgate.net/publication/42789827_Teaching_Geography_for_Social_Transformation

Morgan, J., Firth, R. (2010). «By our theories shall you know us»: The role of theory in geographical education. *International Research in Geographical and Environmental Education, 19(2),* 90. https://www.academia.edu/5548670/By_our_theories_shall_you_know_us_the_role_of_theory_in_geographical_education

References

Graham, B. (2015.) Geography Education Masterclass: Transforming Teaching and Learning Editor. *Academician, 224*. https://www.bloomsbury.com/uk/masterclass-in-geography-education-9781472535719/ (in English).

Hrytsai, N. B., Diachenko-Bohun, M. M. (2023). «Frantsuzki maisterni» u pryrodnychii osviti Ukrainy. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: Teoriia ta metodyka navchannia pryrodnychykh nauk, 5*, 7–13 https://www.researchgate.net/publication/375249207_Francuzki_majsterni_u_prirodnicij_osviti_UkrainiFrench_workshops_in_the_science_education_of_Ukraine (in Ukrainian).

Hunt, P. (2016). Master class on geography education: transformation of teaching and learning. Teaching Geography, 41(3), 127. https://www.researchgate.net/publication/42789827_Teaching_Geography_for_Social_Transformation (in English).

Kontseptsiia Novoi ukrainskoi shkoly. (2016). https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf (in Ukrainian).

Melnychuk, O.S. (red.) (1985). *Slovnyk inshomovnykh sliv*. (2nd edition). Kyiv: Holovna redaktsiia URE. https://anglo-ukrainskij-slovar.slovaronline.com/ (in Ukrainian).

Morgan, J., Firth, R. (2010). «By our theories shall you know us»: The role of theory in geographical education. *International Research in Geographical and Environmental Education, 19(2),* 90. https://www.academia.edu/5548670/By_our_theories_shall_you_know_us_the_role_of_theory_in_geographical_education (in English).

Motrunich, T. V. (2024). *Maister-klas yak odna iz form metodychnoi roboty z uchyteliamy.* http://studcon.org/maister-klas-yak-odna-iz-form-metodychnoyi-roboty-z-uchytelyamy (in Ukrainian).

Nazarenko, T. H. (2021). Metodychna pidhotovka maibutnikh vchyteliv pryrodnychykh dystsyplin v pedahohichnykh universytetakh. In Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Metodyka navchannia pryrodnychykh dystsyplin u serednii ta vyshchii shkoli» (XXVIII Karyshynski chytannia) (pp. 19–21). https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725426 (in Ukrainian).

Pressluzhba ministerstva osvity i nauky Ukrainy. (06 chervnia 2024). *«Uchytel roku – 2024»: pidbyto pidsumky vseukrainskoho konkursu.* https://mon.gov.ua/news/uchytel-roku-2024-pidbyto-pidsumky-vseukrainskoho-konkursu. (in Ukrainian).

Shorobura, I. M. (2007). *Stanovlennia ta rozvytok shkilnoi heohrafichnoi osvity v Ukraini (XIX − XX stolittia): [Dysertatsiia doktora pedahohichnykh nauk]*. Kyiv. (in Ukrainian).

Sukhomlynskyi, V. (1963). *Shliakh do sertsia dytyny*. Kyiv: Molod. (in Ukrainian).

Yaroshenko, O. H. (2004). Metodychna pidhotovka maibutnikh uchyteliv: realnyi stan i shliakhy do vdoskonalennia. *Vyshcha osvita Ukrainy, 1*, 69–73. (in Ukrainian).

Zakon Ukrainy «Pro vseukrainskyi konkurs «Uchytel roku»» (1995) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/489/95# (in Ukrainian).

Zapototskyi, S.P. ta in. (2022). *«Heohrafiia. 6–9 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity.* Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 12.07.2021 № 795 (u redaktsii nakazu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 11.04.2022 № 324. https://osvita.ua/doc/files/news/863/86384/Geografiya_6-9_kl_Zapotockij_S_P__ta_in_.pdf (in Ukrainian).

Tetiana Nazarenko, *Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Head of the Department of Teaching Geography and Economics of the Institute of Educational Sciences of Ukraine, Kyev, Ukraine*
Research interests: *methods of teaching geography and economics at school, methods of studying geography at the professional level, methods and forms of teaching geography, innovative technologies of teaching geography in institutions of general secondary and higher pedagogical education, textbook creation.*

MASTER-CLASS AS A METHOD OF FORMATION OF PROFESSIONAL SKILLS OF A GEOGRAPHY TEACHER

Abstract. The content of this article will raise the issue of the geography teacher's expertise through the method specified in the title, using the example of conducting "master class" tests at the all-Ukrainian competition "Teacher of the Year - 2024" in the "Geography" category.

For several years, the author of the article was a member of the jury and the author of the tests of the All-Ukrainian competition "Teacher of the Year" in the nomination "Geography" and was able to assess the level of professional training of teachers. Such a method as a master class is actively being introduced into the education system, it is not new, its origins can be seen in the education system of different countries. Today, there is a whole system of creative workshops of active teachers who advertise their experience, while applying the latest methods and technologies to improve the teaching process in geography in general secondary education institutions. In pedagogy, a master class is a teaching method or a special class for improving pedagogical skills, which is conducted by a recognized specialist in pedagogical activity for persons who, as a rule, have already achieved a sufficient level of professionalism in this field of activity, or for novice teachers.

A positive result of a master class is considered to be the result reflected in the mastery of new creative ways of solving a certain pedagogical problem. This is a rather technologically complex process, that is why there are certain requirements for organizing and conducting master classes. Since mastery is an important component of a teacher's activity, and a master differs from a teacher in that he/she expresses his/her own opinion as an equal participant, the process of organizing such a method as a master class should be based on the pedagogy of partnership. So, the master class is a method by which the teacher initiates the creation of a favourable environment for the development of cognitive interests, motivation, creativity, research activity of students, critical thinking and acquisition of geographical knowledge.

Since mastery is an important component of a teacher's activity, in order to conduct an effective master class, a geography teacher needs to use the technology of anticipatory experience, systematic response, and reflection on scientific and methodological bases. It is this use of experience that will give the teacher not only effectiveness in pedagogical activities, but also a real perspective for demonstrating one's own methodological achievements.

Keywords: methodology of teaching geography; professional competence of the teacher; master class; workshop; «Teacher of the Year» competition.